

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Admirandvm vindictae divinae theatrvm

Tympe, Matthäus

Monasterii Westphaliae, 1611

Hypocrisis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51314](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51314)

DE POENIS HYPOCRITARVM.

Impostor quidam scelestissimus ex Paro
 insula oriundus, immanissimorum crimi-
 num reus (patrem enim suum necauerat, &
 amore puerorum turpiter infamatus erat)
 patrium solum vertens pœnæ timore per-
 territus in regionem in qua minus cognitus
 esset, proficisci in animum induxit. Sed quo
 (rebus suis ad incitas redactis) omnia ad vi-
 tæ usum sibi suppeditarentur abunde, pro-
 spiciens lustransque mente vniuersum terra-
 rum orbem, cum nulla sibi gens visa esset
 quæ alios libenter ad se venientes suscipe-
 ret, & peregrinos benevolentia prosequere-
 tur officijs, quos præsertim suæ esse sci-
 ret religionis homines, nec aliam quamli-
 bet nationem tanta liberalitate prosequi e-
 gentes ac miserabiles quasq; personas perin-
 de ac Christianos, mox ad eos proficiscendi
 cõsiliu inijt. Ad hos cum peruenisset (pere-
 grini specie & habitu, quamuis animo vul-
 pino ac subdolo) eos conueniens se Chri-
 stianæ religionis cupidissimum dissimulauit,
 quid plura? dedit nomen, initiatur bap-
 tismate, ad eumque loci gradum prouectus est
 tandem vt profiteretur inter Prophetas ac ce-
 teros rerum sacrarum principes, quippe qui
 se & magistrum, qui alios fidem Christianam
 doceret ac sacros libros interpretaretur, nec
 non & alios à se cõscriptos legendos traderet.

L 4 At

I.
 Hæc Bar.
 Anno
 Chr. 75 ex
 Luciano,
 quasi ex
 stercore
 aurum se-
 ligens.

Quæ Chris-
 tiani pri-
 mæ illi-
 us & à Chri-
 sti atate
 propioris
 Ecclesie
 officiosi &
 humani in
 peregrinos
 fuerint dis-
 ce ex Chri-
 stianorum
 capitali
 hoste Lu-
 ciano.

At ne quid sibi deesse videretur quod ad victur
 men Apostolicæ perfectionis spectare morte
 set, operatus est vt pietatis causa detructo pauci
 tur in carcerem, vbi velut nouus Paulus runt.
 etus gloriôsè sua vincula ostentaret. Sed (Chris
 consilio hæc omnia faciebat vt ex oblatio modum
 bus Christianorum sponte ac largiter de de per
 um ingentem pecuniæ vim ea arte corradam n
 ret, qui, cum in his præstandis officijs illi redijt.
 nificentissimi haberentur, quæ non pro arte in
 sent eius causa quem nondû sibi perspetuenera
 velut Apostolû alterum iam haberent. Cluituru
 primum eum è carcere liberare, & nulli incend
 centes impensæ redimere conati essent, præsen
 voti compotes facti, hisce eum quotidie scripsit
 sequebantur ac fouebant officijs & coler. Ann
 obsequijs. Mane ilico videre erat iuxta delubri
 rem præstolantes anus, viduas quas illic qu
 orbos puerulos, illorum enim pars etiam militar
 intus cum illo somnum capiebant, contra, lic
 pecunia custodibus, exinde omnis genideret
 cœnæ inferebantur variæ, & sacri inter sub pra
 mones dicebantur. Quin etiam in Africadinem,
 rasq; vrbes fuisse constat ex quibus venenieb
 quidam laturo auxiliuro, Christianis mæc fier
 tibus ex publico, neq; non collocuturi tes, rep
 rum consolaturi. Multæ ei ab illis mirtum, &
 tur opes sub vinculorum prætextu, nec sto eni
 garem rerum prouentum lucrifaciebat. statim
 nim haud dubitanter sibi persuaferunt dixerunt
 mnino immortalitate potituros perpetua, &

Studia pio
 rum erga
 impium.

Collata v-
 herissima sti
 pe eum lo-
 cupletarunt.
 Cur Chris
 tiani nec
 bonis nec
 vitæ parit, sed omnia
 libèrissimè
 pfundant.

quod alio
peccare
a detru
Paulus
aret. Se
x oblat
rgiter de
rte cor
içijs ill
redijt. Post alias autem peregrinationes noua
on pro arte immortalē sibi gloriam paraturus,
perspetuere tamen scelerum suorum supplicium
erent. Cluiturus in Olympijs solenni pompa se dedit
& nulli incendio exurendum. Cuius rei gestæ qui
i essent, præsens vidit historiam ipse Lucianus con
uotidie scripsit.

& col. Anno Christi 401. Cum Gazæ Marnijon
iuxta delubrum à Christianis combureretur, erat
uasipian illic quidam, ait M. Diaconus, ex præfectis
ars etiam militaribus quos vocant Tribunos, idolola
t, contra, licet se simularet Christianum, hic cum
nnis g
i inter
in Afr
ous ven
anis m
cuturi
is m
ctu, nec
ciebat
aferunt
perpet
v

videret direptionem quæ fiebat à militibus,
sub prætextu quod curaret vt seruarent or
dinem, flagellis crudeliter cædebat quem in
ueniebat ferentem aliquod spoliū. Cum
æc fierent & ab igne corrupti essent parie
tes, repente lignum ardens cecidit in Tribu
num, & ei duplicem attulit mortem, perfra
cto enim capite eius vsit reliquum corpus, &
statim Christiani glorificauerunt Deum &
dixerunt Psalmum 51. Quid gloriaris in ma
litiâ, &c.

L 5 Qui-

Ad Ethni
cismum re
uersus sine
miserimū
vitæ suæ
imposuit.

2.

3.
Pessimè
cessit hypo
crisis vel si
mulatio
Absoloni
(2. Reg. 15)
Gabaonitis
(Ios. 3. 6. 9)
Ananix &
Sapphiræ
(Act. 5. 3)
Ambr. 2.
de off. c. 22
li. 3. c. 10. 11

Quidam pauperes, ait Cassiodorus
trip. lib. 9. cap. 48.) studentes Epiphanius
(Episcopum) arte deludere, ut eis aliquid
ret, cum iter ageret, vnus eorum supina
prostravit in terra, alter vero stabat
mortuum deffens, nec habens vnde eum
lire possit. Epiphanius autem superueniens
oravit, ut sub quiete dormiret, & sepe
necessaria præbuit, simulque consolatus
flentem dicens: quiesce fili à lacrymis
enim fletu resuscitari poterit. Cumque
cessisset Epiphanius, cœpit ille pulsare
um ut resurgeret. Et cum hoc secundo
fet, dicens, surge hodie tuis laboribus
mur, & ille penitus non sentiret, cognovit
verè mortuum, cucurrit ad Epiphanius
flens & petens ut eius socium suscitaret
ille consolatus est eum, hortans ne ferretur
uiter quod euenerat, non tamen desistens
denuo suscitauit. Hoc enim credo magis
gestum ut ministri Dei non facile deludantur.

4.
Simile narrat Greg Nyssenus in vitæ
gorij Thaumaturgi de duobus pauperibus
Hebræis quorum alter se mortuum in
blica confinxerat, alter vero mortuum
deplorans necessaria ad funus à Grego
lac iter habente postulabat, cui pallium
B. Greg. ilico iniecit, & cœptum iter pro
tus est, at pallij iniectio animam è jacenti
pore eiecit.

B. Greg. 4. dial. ca. 38. Est, inquit, apud nos
nunc Athanasius ex Mauria presbyter, qui in
diebus suis Iconij rem terribilem narrat eue-
nisse. Ibi namque, ut ait, quoddam mona-
sterium Thongolaton dicitur, in quo qui-
dam monachus magnæ æstimationis habe-
batur, bonis quippe cernebatur moribus at-
que in omni actione sua compositus. sed si-
cut ex fine res patuit, longe aliter quàm ap-
parebat fuit. Nam cum ieiunare se cum fra-
tribus demonstraret, occulte manducare
confueverat. quod eius vitium fratres om-
nino nesciebant. Sed corporis superuenien-
te molestia ad vitæ extrema perductus est.
qui cum iam esset in fine, fratres ad se om-
nes qui monasterio inerant congregari fe-
cit, at illi tali, ut putabant viro moriente
magnum quid ac delectabile se ab eo audire
crediderant. quibus ille afflictus & tre-
mens compulsus est prodere, cui hosti tra-
ditus cogebatur exire. Nam dixit: quan-
do me vobiscum credebatis ieiunare, oc-
culte comedebam, & ecce nunc ad deuo-
randum draconi traditus sum, qui cauda sua
mea genua pedesque colligauit, caput vero
suum in ra meum os mittens spiritum me-
um ebibens extrahit. quibus dictis statim de-
functus est, &c.

Delrius disq. mag. lib. 3. p. 1. q. 2. in Hispania
quadã in vrbe, ait, magni nominis concio-
nator

5.

6.

nator qui cum alijs prædicaret, ipse reprobatus
 vel factus, vel permanfit, familiaris erat
 dam viro nobili cui formosula vxor, la-
 sta matrona, hanc cœpit hircus ille effu-
 deperire, nec diu ignem sinu fouit occul-
 aperit animum, & mulieri flagitium ma-
 suadere. illa certa tuendę castitatis sedula
 natur ad saniozem mentem reducere de-
 tiã. Sed erat oleũ camino addere, vt nati-
 accensam vehemētius aqua iniecta exal-
 vt gliscat incendiũ, sic admonitiones huius
 tro inflammabant. Nec desijt vrgere de-
 pertæsa molestiarum Itatuit vlcisci ne-
 nem, rem totam pandit marito, quem ne-
 nus quam Atridas talis dolor vrebat, et
 su vxor tempus addicit: venit nox optata
 lè amanti. Maritus cum aliquot famulis
 giè armatus erat in propinquo conclau-
 miliarem hunc haud familiariter excep-
 operiebatur aduentum matrona. Tandem
 tibi sæculari habitu accinctum gladio, in
 gione, deducem illam audacter suble-
 tur, & postquam confedisset veterem cur-
 nam iterat. mulier refutat, & negat, vti
 fecerant audaciorem tenebræ nocturnæ
 chum, & vim parat. vis vi repellitur, tan-
 verita mulier, exclamat, & conditum ma-
 signum contenta voce tollit. Surdo (quod
 iunt) fabulam, nec maritus, nec quisquam
 currit. Quid ageret? fugeret? tenebrarum
 chijs fortioribus, consentiret? mors pro-

peccato potior honestati. vngues ergo & dentes, arma stringit muliebria, & faciem deformat, sed præ furore hæc ille vix sentiebat. Gladium deposuerat, dorso pugiunculus hærebat: vt aduertit matrona, inter luctandum eum eripit à tergo, & stricto mucrone perforat aduersarium, & vita priuat. Collabatur cadauer, victrix vix sui compos adcurrit in cõclauē, vbi maritū abdiderat: inuenit illum & famulos omnes mortuis quā viuīs similiores, clamat, vellicat, trahit, nihil non agit vt experefaciat, at illi consopiti manebant, suspicata (quod erat) maleficio id fieri, & videns sibi in seipsa spes omnes locatas cadauer domo effert, & in plateam abiicit cum gladio & cruento pugione. interea dum ibi iacet, circitores nocturni in cadauer incidunt, ferunt in carcerem, facie lota, etsi non facile, tamen agnoscitur concionator. Prætor seu (vt vocant corrigidor) prudentia pollebat, silentio imperato præsentibus, summo mane adit cœnobium; euocat Priorem, ait se de re maximi momenti cum ipso coram tota familia agere optare: iubeat omnes ad vnum in capituli locum conuenire, facit Prior, conuenere viuī omnes, nam mortuus ille solus deerat. Prætor ait, videri sibi aliquem deesse, re animaduersa Prior, vere, inquam, omnes adsunt, excepto tali, (& nominabat) qui fors nunc se ad proximam parat concionem. ipse quoq; subdit ille, vocetur, mora haud longa futura, currunt

runt nonnulli vt vocent: cubiculo clauso
 tant ostium, nemo respondet. it ergo cū
 re ipse Prætor, & ianuā vi referant, nemo
 in cella, duntaxat fax, ardens & obscurus
 cens, defixa erat in camino. Mirari omnes
 stupere. Tum Prætor Priori & cōuentu
 rat, vbi & quale inuentum cadauer, & d
 lud auferunt è carcere, vt prophana lep
 ræ (quam S. Scrip. asini sepulturam vocat)
 rito tradatur, ecce tibi nobilis ille eun
 re, & rem omnem narrant: conferuntur
 menta temporis, reperiuntur euigilia
 fax exstincta. Sic & perfidia hypocrita
 statione omniū, & mulieris castitas at
 tudo laudibus totius vicinæ celebrata
 cile ex illic habitantium memoria del

7.
 Vi. in loco
 vlt. de ge
 henna tor
 mentis ex
 empl. 1.

Nota dolū
 diaboli
 quo pacto
 defuncti
 hæretici
 magi me
 moriam
 tucatur, vt
 plures ani
 mas illas
 quæc,

De Guidone de Lachia memor
 Luxemburgicus in catalogo hæ. lit. C
 in Episcopatu Brixienti ita simulasse
 tem vt pro altero S. Ioanne Baptista
 haberetur, sepultus itaque fuit per hom
 post mortē certis testimonijs inquisito
 prehenderūt hæreticū fuisse, quare de
 episcopi & aliorum prudentium assen
 sententiā tulerunt, cadauer exhumandū
 burendumq;. Exhumatur adstante pop
 ossa proijciūtur in ignem, sed ecce tibi
 demones (qui à nullis cernebātur) illas
 eleuāt & in aere suspensa tenent. inde
 puli indignatio, exclamāt, occidantur
 pus & monachi, qui stimulatī liuore

ossa cōburere conati. Quid cessamus? Deus id sibi nō placere demonstrat. Extimuit Episcopus, sed inquisitores eum adhortati sunt, ad Missam celebrādam ipse se accingeret, Deum potius miraculum facturū quam fidei caussam linat in periculo versari. Missa fuit de B. Virgine: ubi ventū ad corporis Domini eleuationē, demones in aere clamare cōeperūt, o Guido de Lacha nos defendimus te quantū potuimus: sed modo non plus possumus, quia adest maior nobis. Confestim ossa in rogum recidere, & incendio in cineres redacta fuere.

Doctorem quendam Lutetia Parisiorū sequebatur in oculis, amabat, colebat, obseruabat. Hic cum in grauem morbū incidisset & à medicis omnia tentantibus releuari nō potuisset, sacris omnib⁹ procuratis excessit è vita. quam esset omnibus charus ipsa supremi diei celebritas indicauit: nam ad eius exequias honorandas omnium ordinū homines cōuenerunt, quibus funus prosequentibus mortui corpus in templum illatū est in quo erat effossa iam & aperta sepultura. Cum autem sacri homines canebres hymnos Ecclesiæ more atq; instituto concinerent, & preces illas quas defuncto vigiliis appellamus, flebilibus numeris ac modulis decantarent, cantorq; ad illa verba ex Iob libro sumpta; Respōde mihi peruenisset, mortuus caput extulit, & ex feretro ipso cunctis & audientibus & obstupescens ita se loquutus, iusto Dei iudicio accusatus sum: quæ

vi. potenti-
am presen-
tiæ Domi-
nicæ cor-
poris.

Studium
Quæstorū
fidei præ-
senti a Deo
ope confir-
matur.

8.

Improbis
tas simula-
tionis arti-
ficio cōlata
licet homi-
nes fugiat,
tamen om-
nia specu-
lanti Deo
ignorata
esse non
potest.

Artem vitæ
professus
deliquit in
vita.

*Legi scien-
tia se vicif-
citur.*

*vi eandem
historiam
alijs verbis
in fine hu-
ius Theatri*

*Dicere quā
facere ma-
luit.*

que vbi dixit caput in lecto reposuit: bar-
tui audita voce omnes qui aderant, me-
totis artibus contremuerunt, sepultum
honorem caute & prudenter in proxi-
lum distulerunt, quorsum enim mor-
illa eruptura essent videre cupiebant. Po-
die cum multo plures rei inaudite famam
moti ad spectaculum concurrissent, re-
tisque exequijs cantor eadem illa verba
spōde mihi, tandem pronunciaffet, mo-
caput item attollens, iudicatum se esse
uit, qua finita voce in funebri puluere
dit. Nemo nō cohorrescit, admiratur
sed quia nondum satis explicata res era-
nium consensu tertia expectata vox
ambiguitatem tolleret, quæque damna-
an absolutus esset ostenderet. Die terti-
dimidiatis similiter exequijs ad illud
carmen cuius principium est, Respon-
hi, ventum esset, mortuus voce confes-
sto Dei iudicio se esse damnatum affir-
quæ mortui confessio omnium animos
culit & perturbauit. vita enim mor-
niebat in mentem, cum qua horribili-
tis genus minime congruere videbat.
Ergo omnes perterrefacti sibi metuen-
litudines cogitare, Deum in clamore
liberare, ambigere, & hæsitare inci-
Mortuus ex templo & sacris illis adibus
trina illa voce funestarat, extractus
tu, sine pompa, sine imaginibus in-

proijcitur, nec enim fas erat illius mortem honorari, cuius vita esset condemnata. apparuit non ita animo ac vita constitutum esse Doctorem illum vt ratio postulabat, quam erat immortalis Deo redditurus. Disciplinam non legem vitæ sed ostentationem scientiæ purauisse, neque alios monentem sibi obtemperasse, & suis decretis paruiffe. Nam appensus in statera inuentus est minus habens. Hoc inauditum horribileq; portentum, ac visum metuendum S. Brunoni qui rem spectarat, causam attulit Carthusiæ fundandæ, quæ iam annos quingentos vnis moribus & iisdem legibus viuit, nihilq; de prima asperitate detraxit, sed talis persistit & permanet qualem Bruno constituit.

Dan. 9.

Notent hoc quidam dissoluti religiosi.

9.

Simulatio vberem perennemq; diuinę misericordiæ fontem exsiccat.

Princeps Apostolorum Petrus simulationem vltus est in Simonem Magum sententiam damnationis intorquens, atque in Ananiam & Saphiram Apostolicæ seueritatis districtum gladium repentino impetu vibrans. Act. 5. & 8.

POENAE ICONOMACHORVM.

Post annum Domini 700. Hebræus quidam maleficus Ezidi Regi Arabum Mahumetano promisit 30. annos vitæ si in suo imperio iuberet imagines Christi & sanctorum ex Christianorum Ecclesijs auferri & comburi, iussit ille, sed cum Christiani non parerent immisit Arabes, & Hebræos in Ec-

1.

M cle-